

СТАНОВИЩЕ

**върху дисертационен труд за придобиване на научна степен
„доктор на науките” във ВСУ „Черноризец Храбър”**

Изготвил становището: доц. д-р Николина Грозева, катедра „Икономика”, ВСУ „Черноризец Храбър”, направление 3.8. Икономика, въз основа на Заповед №№ 870/26.11.2025 на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър”.

Автор на дисертационния труд: д-р Камила Магдалена Радлинска.

Тема на дисертационния труд: „Циклични и сезонни адаптации на заетостта – перспектива на националните икономики на Централна и Източна Европа“ (Циклические и сезонные приспособления занятости – перспектива экономик стран Центральной и Восточной Европы)

I. Обща характеристика и оценка на дисертационния труд.

Представеният за становище дисертационен труд е с обем 282 страници и включва увод, пет глави, заключение, библиография от 312 източника и приложения. Структурата на труда е логическа, ясна и напълно отразява последователността на изследването – от теоретични основи и методология към задълбочен емпиричен анализ. Дисертацията съдържа 12 таблици и 36 фигури в основния текст, които спомагат за нагледността на анализите.

В увода са обосновани актуалността, целта, задачите, обектът, предметът и научните хипотези на изследването. Темата е изключително актуална в контекста на динамичните промени в пазарите на труда на страните от Централна и Източна Европа, като се фокусира върху недостатъчно изследваната взаимовръзка между цикличните и сезонните адаптации на заетостта.

Анализът, представен в дисертационния труд, е всеобхватен и последователен. Първата глава поставя солидна теоретична основа чрез разглеждане на декомпозицията на времеви редове. Втората глава разгръща теорията на цикличните и сезонни адаптации на заетостта. Третата глава описва методологическата рамка, четвъртата и петата глава представят емпиричните резултати съответно за цикличните адаптации и сезонността на заетостта. Заключениеето ясно обобщава основните изводи и потвърждава формулираните хипотези.

Като цяло, дисертационният труд е завършена и строго научно обоснована разработка. Той демонстрира отлично владение на теоретични познания, прецизно приложение на съвременни икономически методи и способност за самостоятелно провеждане на комплексно макроикономическо изследване. Цитирането е коректно и изчерпателно.

II. Оценка на резултатите и приносите.

Научните резултати, изложени в дисертационния труд, могат да се категоризират в следните приносни направления:

- Теоретичен принос: Трудът има значителен принос за обогатяването на теорията на пазара на труда, особено в областта на динамичното търсене на труд. Авторката умело интегрира концепциите за циклични и сезонни адаптации, като разработва оригиналната концепция за „сезонно задържане на работна сила“. Чрез системното прилагане на теорията за задържане на работна сила (labor hoarding) в контекста на сезонни колебания, работата предоставя нови перспективи за разбиране на механизмите на регулиране на заетостта. Тези приноси оценявам като съществено допълване и доразвитие на съществуващото знание.

- Методологически принос: Значителен методологически принос в дисертацията е разработката и прилагането на интегриран подход за едновременен анализ на цикличните и сезонните компоненти на заетостта. Използването на декомпозиционни процедури (филтър на Christiano-Fitzgerald, TRAMO/SEATS), съчетано с корелационен и регресионен анализ за изследване на връзката между задържане на работна сила и сезонност, представлява иновативен подход. Създадената систематизация на методите за измерване на задържането на работна сила също е ценно методологическо постижение. Този принос оценявам като оригинален и приложим в научната практика.

- Практически и приложен принос: Резултатите от изследването имат пряка приложна стойност за публичната политика и корпоративното управление. Идентифицирането на пространствените и секторни различия в адаптационните механизми, както и препоръките за повишаване на гъвкавостта на пазарите на труда, предоставят ценна основа за формулиране на икономически политики на национално и секторно ниво. Констатацията за отрицателната връзка между нивото на задържане на работна сила по време на циклични колебания и сезонните колебания на заетостта предлага нова перспектива при разработването на мерки за стабилизиране на заетостта.

Мога да обобща, че дисертационният труд на д-р Радлинска предоставя нови и задълбочени разбирания за сложната динамика на пазарите на труда в Централна и Източна Европа, като успява да синтезира два често разделяни аспекта – цикличност и сезонност. Приносите са със солиден научно-приложен характер.

III. Оценка на публикациите по дисертацията.

Авторката представя впечатляващ списък от научни публикации, пряко свързани с темата на дисертацията. Той включва 3 монографии, 5 глави в колективни трудове, 12 статии в рецензирани международни списания, индексирани в Scopus и Web of Science, както и 26 статии в други научни списания и доклади от конференции. Публикациите отразяват последователно и дългогодишно развитие на изследователската тема, като демонстрират активна, продуктивна и международно призната научна дейност. Броят, качеството и видимостта (според представената справка с наукометрични данни) на публикациите не само отговарят, но и значително надхвърлят изискванията за присъждане на научна степен „доктор на науките“.

IV. Оценка на автореферата.

Авторефератът е изготвен в съответствие с всички изисквания. Той предоставя изчерпателна, точна и ясно структурирана представа за целия дисертационен труд – от постановката на проблема и методологията до ключовите резултати, приноси и заключения. Текстът е се отличава с точност, добра аргументация и напълно отговаря на предназначението си да информира научната общност за същността и постиженията на изследването.

V. Критични бележки и препоръки.

Положителните качества на дисертационния труд не изключват възможността за критичен поглед към някои негови аспекти и бъдещи насоки за развитие, като част от тях са отбелязани и от самата авторка.

Използването на агрегирани макроикономически данни, макар и методологически обосновано за целите на изследването, ограничава възможността за анализ на микроикономическите механизми и поведението на отделните предприятия, които са в основата на адаптационните процеси. Това естествено очертава насока за бъдещи изследвания.

Времевият обхват на емпиричния анализ в труда (1995–2021 г.) не включва периода на икономическите сътресения, свързани с войната в Украйна и последващите кризи. Макар анализът на

дългосрочни структурни тенденции да остава валиден, оценката на влиянието на тези скорошни събития върху адаптационните модели би била логично и актуално продължение на настоящата работа.

Фокусът върху региона на Централна и Източна Европа е силна страна на изследването, но сравнителен анализ със страните от Западна Европа би могъл допълнително да обогати контекста и да потвърди или прецизира някои от заключенията.

Тези забележки не намаляват научната стойност на представената дисертационна работа, а по-скоро поставят нейните резултати в по-широк контекст и посочват възможности за бъдещо нейно развитие.

VI. Заключение.

Представеният дисертационния труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България и Правилника за неговото прилагане, както и на разпоредбите в нормативните актове на ВСУ „Черноризец Храбър“. Дисертацията на д-р Камила Магдалена Радлинска представлява сериозно, оригинално и научно обосновано изследване със значими теоретични, методологически и практически приноси в областта на икономиката на труда.

Това ми дава основание да дам положителна оценка на дисертационния труд на тема „Циклични и сезонни адаптации на заетостта – перспектива на националните икономики на Централна и Източна Европа“ и да предложа на уважаемите членове на Научното жури да гласуват за **присъждане** на научна степен „доктор на науките“ в професионално направление 3.8. „Икономика“ на д-р Камила Магдалена Радлинска.

Дата: 19. 01.2026г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Николина Грозева)